

Nieuwjaarstoespraak Gerald Schotman - NAM

15 januari 2018

Goedemiddag dames en heren,

Ik word wakker. Nadat ik de trap ben afgelopen, lees ik in de keuken mijn laatst binnengekomen mails op het scherm van de koelkast. Dit slimme apparaat meldt tevens dat de melk op is en het gehakt bijna over datum. Ook zie ik een bericht van de bijstorting op mijn bankrekening - van mijn energieleverancier. Fijn als anderen gebruik kunnen maken van jouw overschot aan zelf opgewekte duurzame energie.

Dan knippert mijn nieuwsselectie. Met goed nieuws. Nederland heeft volgens plan de doelstelling van 16% duurzame energie gehaald. Mooi, al had het wat mij betreft best wat ambitieuzer gemogen. Trots dat er een kader bijstaat over NAM in haar rol als partner in nieuwe oplossingen voor hybride energiesystemen.

Bij mijn ontbijt lees ik vervolgens: "Versterkingsopgave Groningen gaat laatste fase in". Daaronder: "Positieve evaluatie schadeafhandeling in Groningen en daarbuiten" én ook "Provincie Groningen voorbeeld in de wereld op het gebied van energie en klimaat". Het belooft een mooie dag te worden. Snel drink ik mijn koffie op en stap in mijn zelfrijdende auto. De bevroren ruiten zijn al ontdooid. Ik spreek de bestemming in en we gaan op weg.

Nog een paar nachten en dan: 'it giet oan'. Schaatsen uit het vet; als getogen Fries zijn de verwachtingen in mijn familie weer hooggespannen.

Is dit toekomstbeeld van zo maar een winterse ochtend in 2023 realistisch? Gegeven ook de beving van 3.4 op de schaal van Richter vorige week in Zeerijp?

Want laten we met z'n allen wel wezen. Deze beving liet wederom glashelder zien wat voor diepe impact de keerzijde van de gaswinning op Groningen en de Groningers heeft. De schade aan hun huizen, de zorgen, de gevoelens van onveiligheid, maar ook de onduidelijkheid over wanneer hun schade wordt afgehandeld. Nee, klopt, daar gaat NAM niet meer over – we staan op afstand van de schadeafhandeling en dat is goed. Dat betekent echter niet dat we het ons niet aantrekken. Verre van. Ik begrijp de woede, het zal jouw huis maar zijn. Ik blijf het herhalen: het draait om veiligheid én duidelijkheid over die veiligheid. Wij bepalen niet, wij zijn volgend aan de minister. En als de minister zoals afgelopen week stelt: "NAM gaat er helemaal tussenuit", dan zeg ik: "Daar staan wij geheel achter."

Terug naar het beeld van 2023. Natuurlijk, tijd zal het leren of dit realistisch blijkt. Toch ben ik zelf – ondanks de beving van vorige week - positief gestemd. Ik zie namelijk belangrijke ontwikkelingen. Misschien nog niet voor iedereen even zichtbaar. Maar de kanteling is wel degelijk ingezet. Om maar een bekend beeld aan te halen: aan het veranderen van de koers van een mammoettanker gaan veel handelingen en hard werk vooraf. In de machinekamer, op de brug, aan wal. En opeens zie je die koers veranderen en de vaart er inkomen. Ik zie daar nu de eerste tekenen van.

Waar zie ik die? Laat mij u meenemen in mijn overwegingen.

Allereerst is daar het nieuwe kabinet, dat Groningen de aandacht geeft, die het verdient. De minister heeft terecht ook prioriteit gegeven het aardbevingsgebied en de inwoners te bezoeken. Het is dan ook goed om te zien, dat in dit regeerakkoord een aanzet is gegeven voor een regeling waar een gedeelte van de gasbaten terugstroomt naar de regio.

Ten tweede wil dit nieuwe kabinet wat betreft CO2-reductie in 2030 tot de top van Europa behoren. Het kabinet koppelt de kansen op het vlak van energietransitie aan economische groei. Hiermee ontstaat een geïntegreerd beleid dat is gericht op groene welvaart. Dat geeft een wenkend perspectief aan mensen en bedrijven. Een perspectief dat inspireert en motiveert om gezamenlijk de schouders te zetten onder de opgave van het Parijse klimaatakkoord. Ik ben blij met deze omslag, want dit dossier vergt namelijk ambitie, realisme én daadkracht.

Ten derde: NAM staat daadwerkelijk op afstand. Die wens hebben we al langere tijd uitgesproken, onder andere ook op deze bijeenkomst een jaar geleden. Op 31 maart jl. was daar de aankondiging. Op de financiële aansprakelijkheid na, is NAM uit de bovengrondse activiteiten, zoals schadeafhandeling en versterking. Deze complexe vraagstukken met een dito uitvoering zijn nu op de juiste plaats verankerd. Dit klinkt echter makkelijker dan het in realiteit is. Je kunt een bal afspeelen, maar die moet ook goed opgevangen worden. Anders gezegd: andere partijen moeten nu de regie en hun rol oppakken. Kortom, geen gemakkelijke, maar wel een belangrijke stap in de juiste richting.

Een vierde belangrijke ontwikkeling komt vanuit de rechterlijke macht. Half november deed de Raad van State uitspraak in het beroep tegen het Instemmings- en Wijzigingsbesluit van de minister. Ook NAM was in beroep gegaan. Dat was voor het eerst in onze 70-jarige historie. Niet omdat de productie verlaagd werd. Die hoeveelheid wordt door de minister bepaald. NAM is volgend. Nee, het ging ons om het loslaten van de veiligheidskaders. Hiermee stonden we samen met een twintigtal vertegenwoordigers van bewoners en bestuurders tegenover een besluit van de minister. Met een gemeenschappelijk belang. Dat belang is veiligheid. Én duidelijkheid over die veiligheid. De Raad van State stelde dat veiligheid voorop dient te staan en vernietigde beide besluiten. Dit jaar volgt een nieuw besluit van de minister.

En ten 5e – Innovatiekracht wordt groter. Er ontstaan nieuwe verbindingen tussen bedrijven, organisaties, universiteiten en start ups. Goed om te zien. Een voorbeeld is de TransitieCoalitie waarin 65 toonaangevende Nederlandse organisaties samenwerken om de energietransitie te versnellen. NAM is één van die 65 en daar ben ik trots op.

In diverse provincies zie ik innovatieve samenwerkingsvormen ontstaan. Vaak in de aloude vorm van de coöperatie, in een nieuw jasje. Dat allemaal met één gezamenlijk doel: verduurzaming en onafhankelijkheid van energievoorziening.

Ook hier in Drenthe en Friesland, zie je mooie duurzame initiatieven ruimte krijgen. Andere noordelijke mijlpaal is de toezegging dat Groningen, samen met Rotterdam, de vestigingsplaats gaat worden van het VN Klimaatcentrum. De burgemeesters hebben zich hier het vuur voor uit de sloffen gelopen en verdienen daarvoor een groot compliment. Groningen zet zich hiermee op de internationale kaart.

Al deze signalen en ontwikkelingen geven mij het vertrouwen in de toekomst. Nederland heeft weer ambitie en visie.

Wat betekent dit alles voor NAM? Veel, kan ik u vertellen. NAM is op weg een andere organisatie te worden dan pakweg vijf, laat staan tien jaar geleden. Gericht op maximaal gebruik van haar brede kennis, ervaring en bestaande productie activiteiten. Transparant en meer maatschappijgericht. En een bedrijf dat dat kostenefficiënt doet met de wendbaarheid van een modern, slank energiebedrijf. Er moet nog veel gebeuren, maar we zijn onderweg. Op basis van omdenken, de kansen zien die onze competenties en de energietransitie bieden.

NAM beschikt over unieke competenties. Kennis en kunde op het gebied van energie. We gingen voorop in de energietransitie halverwege de vorige eeuw. Van kolen naar aardgas. Het resulteerde in een stap vooruit in welvaart. Verwarmde huizen en een opbloeiende industrie – de economie draaide er letterlijk op. Nu zijn we aan het begin van opnieuw een grote energieomslag: op weg naar CO₂-neutraal. Ook nu willen we met onze kennis en kunde een rol spelen, zij het een andere rol.

Over wat voor rol hebben we het dan? NAM gaat breder onze kennis op het gebied van ondergrond, transport, conversie en opslag inzetten en delen. Onze toekomst is samen met andere partijen.

We kennen steeds meer goede voorbeelden. Zo delen we onze kennis over de ondergrond met partijen in geothermieprojecten. We zetten stappen in besparing; de eerste en vaak vergeten stap in de energietransitie. Tot op heden hebben wij onze CO₂-footprint significant teruggebracht. De Meerjarenaafspraken rond energie-efficiëntie en onze Greenhouse Gas Plannen zijn daarbij de drijvende kracht. Wil je een voortrekker zijn – en dat willen we – dan is dat nog niet genoeg. We werken momenteel dan ook hard om deze ambitie waar te maken.

Daarnaast maken we met partners innovatieve doorbraken. Denk bijvoorbeeld aan Wagenborg met 'walk to work' vessels of aan Gas-meets-Wind. Want vergeet niet: NAM is meer dan Groningen. We hebben productielocaties in 6 van onze provinciën én op de Noordzee. De waarde van de kleine velden wordt nog weleens vergeten. Ze betekenen meer voor Nederland dan hun naam doet vermoeden.

Duurzaam Ameland is zo'n voorbeeld van 'samen' waar meerdere partijen bijdragen aan de duurzame ambitie van dit mooie eiland. Of neem onze Gas Zuiveringsinstallatie in Emmen. End of life, dus zouden we het in de oude situatie ontmantelen. Nu hebben we verschillende stakeholders bij elkaar gehaald in een versnellingskamer om uit te zoeken hoe we de bestaande infrastructuur konden inzetten voor

nieuwe toepassingen. Zij kwamen zo bijvoorbeeld op mogelijkheden voor biogas of waterstof. Iedereen was zo enthousiast dat eind vorig jaar GZI Next is aangekondigd. Slim noem ik dat. Gebruik huidige energiesystemen als springplank voor nieuwe. Daaraan willen meewerken is ook een nieuw gezicht van NAM. Vandaar ook dat ons 70e verjaardag in het teken stond van de energietransitie en we de NAM70 Challenge hebben ontwikkeld. Een wedstrijd voor groei-bedrijven, of scale-ups zo u wilt, om tot de beste oplossing voor grootschalig opslag van duurzame energie te komen.

Kunnen we dan binnen afzienbare tijd stoppen met gaswinning? Ik merk dat we in ons hoofd vaak al verder met verduurzaming zijn, dan in werkelijkheid het geval is. Ja, over een tijd zullen we minder aardgas gebruiken in Nederland. Maar we willen ook dat de energievoorziening betrouwbaar is. We willen geen blackouts, kunnen ons dat als maatschappij ook niet permitteren. Ik noemde al eerder de mijlpaal van 16% duurzaam in 2023. Dat betekent dat we de overige 84% nog moeten verduurzamen. En bij voorkeur zonder onnodig welvaarts- en welzijnsverlies. Ik zet mijn geld dan toch voorlopig nog op aardgas.

Kunnen we dan niet sneller van gas loskomen? Ik denk dat dat kan. Sterker nog, wanneer Nederland zijn CO2 doelstellingen wil halen, dan mag het wat mij betreft ook ambitieuzer. Echter, we zullen met zijn allen met beide benen op de grond moeten blijven staan. Het ombouwen van ruim 7 miljoen huishoudens vergt tijd en actieve overheidsregie. Datzelfde geldt voor keuzes over Nederlands versus buitenlands gas. Of het investeringstempo in hernieuwbare energie, waarbij de realiteit is dat er andere sectoren zijn, die minder snel om kunnen. Denk dan bijvoorbeeld aan de procesindustrie met temperaturen hoger dan 150 graden of de luchtvaart. U begrijpt dat de overheid met het Energieakkoord 2.0 voor een aantal belangrijke, ingrijpende keuzes staat. Met onze kennis en kunde kan NAM een rol spelen in diverse scenario's. Graag kom ik binnenkort terug op onze New Energy agenda.

Voor de komende jaren zal - naast aardgasproductie - NAM het in 70 jaar opgebouwde vakmanschap op het gebied van energie, de ondergrond, maar ook op zaken als infrastructuur en projectmanagement breder beschikbaar stellen en toepassen. Samen met andere partijen. In gesprek met onze omgeving. Dat is een richting die ik voorsta. Zeg maar: van bolwerk naar netwerkorganisatie. Kennis en expertise, vakmanschap dus. Dat is exact wat wij als NAM willen bieden.

Ik sluit af. Een belangrijk jaar ligt voor ons. Op weg richting 2023. Onder regie van de minister zal schadeherstel en versterken hopelijk worden opgepakt op een manier waarin aan de zorgen van de Groningers wordt tegemoetgekomen. Verder gaan we komend jaar samen grotere stappen zetten in die energietransitie naar een klimaatneutrale toekomst. Samen. Overheid, bedrijfsleven en burgers. Waarbij we het realistische verhaal vertellen. Mét ambitie: het behalen van Parijs en liever meer. Laten we het glas heffen op deze energie-initiatieven. Sneller naar duurzaam in Europa, in Nederland en met name hier in het Noorden. Van 'nimby' naar 'pimby' - 'Possible in my back yard'.

Ik zeg 'proost' op die ambitie. Ik zeg 'proost' op die toekomst, samen met u!